

KULTUREN

Kv Domkyrkan 2 -

Krafts torg, fornlämning Lund 73:1,
Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län
Arkeologisk schaktningsövervakning 2015-2016

KULTURMILJÖRAPPORT 2018:8

GERTIE ERICSSON

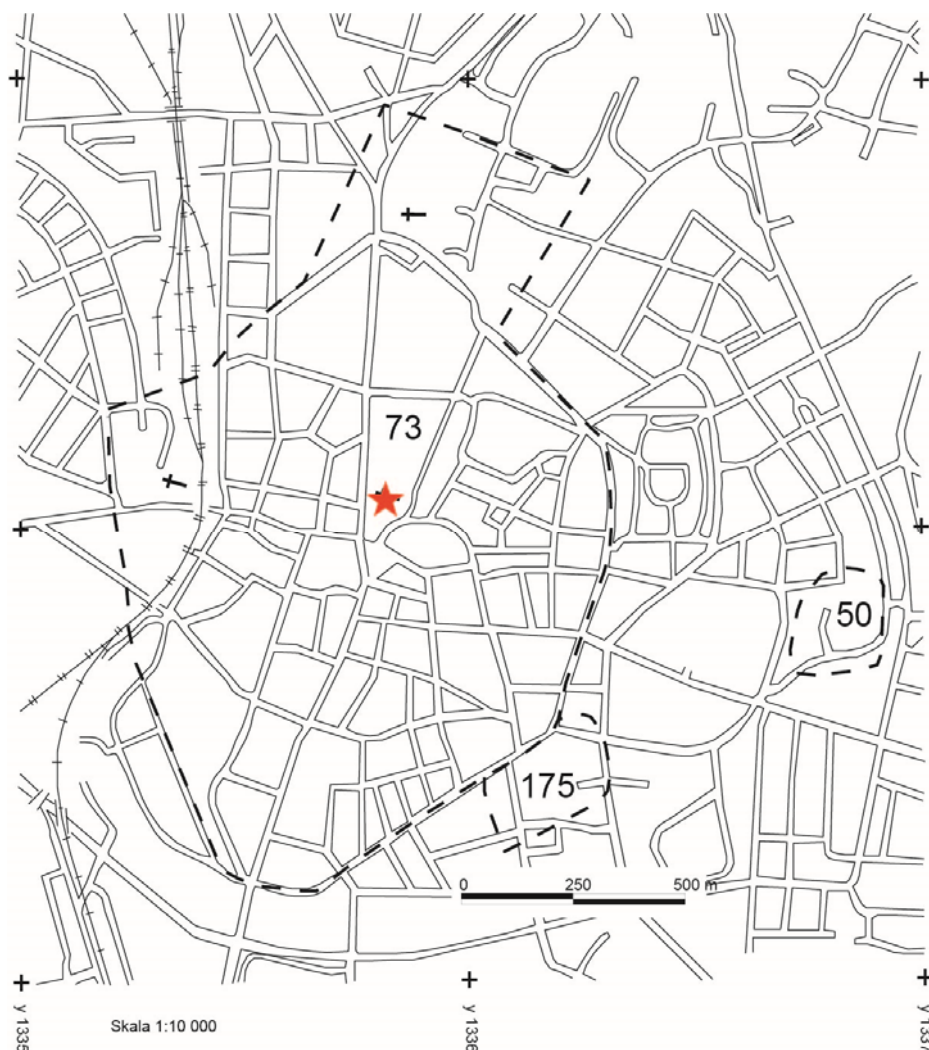
KULTURHISTORISKA FÖRENINGEN FÖR SÖDRA SVERIGE

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	3
Fornlämningsmiljö	3
Tidigare arkeologiska iakttagelser	4
Genomförande och resultat	5
Administrativa och tekniska uppgifter	8
Referenser	9

Sammanfattning

Med anledning av att Lunds domkyrka lade om markbeläggning på gångstråk längs Krafts torg, genomfördes en arkeologisk schaktningsövervakning. Den gamla markbeläggningen togs bort tillsammans med bärlager, men inga intakta kulturlager berördes. I området finns kända medeltida murar belägna grunt under grästorven, men dessa berördes ej.

Figur 1. Lunds medeltida stad, fornlämnings Lund 73:1, med platsen för aktuell undersökning markerad med en röd stjärna.

Inledning

Med anledning av att Lunds domkyrka, Lund, avsåg att lägga om ett gångstråk med nya bärager och markbeläggning genomfördes en arkeologisk schaktningsövervakning enligt Länsstyrelsens beslut (lst.dnr: 431-17747-2015).

Fornlämningsmiljö

Kv Historiska museets historiska begränsningar framgår ej längre av stadsbilden (Bevaringskommittén 1983). I norr begränsas kvarteret av en igenlagd förlängning av Stora Algatan som förr gick fram till Algatan, Tegnérstatyn står mitt i den gamla gatusträckningen. Den oregelbundna formen i söder beror på den historiska utsträckningen av Krafts kyrkogård, varifrån ett gångstråk ledde rakt österut. Den västra begränsningen följde ett gångstråk som numera utgör Sandgatan, vilken söder om Stora Alгатans förlängning lades ut efter reformationen och då bara gick rakt fram till Krafts kyrkogård (Bevaringskommittén 1983). Muren runt Krafts kyrkogård revs ned år 1831,

varvid Sandgatan fick sin sträckning och Krafts torg kunde läggas ut år 1832. Lundagård, med ärkebiskopens borg, var under medeltiden centrum i Lunds andliga värld. Norr därom sträckte sig ärkebiskopens trädgårdar i ett stråk genom kvarteret Paradis, upp emot Allhelgonaklostret. På platsen där nu Historiska Museet är placerat låg ett kanikresidens, och en bit upp på Sandgatan låg ännu ett. Ärkebiskopsstolen i Lund upprättades år 1104 då en nordisk kyrkoprovinns skapades. Begreppet Lundagård belades först på 1300-talet (*Curia Lundensis*) (Andrén et al 1995 s 6). Lundagård har troligen fungerat både som biskopens bostad och arbetsplats med flera administrativa funktioner så som centrum för den kyrkliga förvaltningen liksom ett betydande godskomplex vilket tillsammans kan liknas vid ett mindre kungarike (Blomqvist 1951 s 150). Under medeltiden var ärkebiskopens ämbete i Lund centrum i Danmarks religiösa liv, och då kungamakten periodvis var svag i landet utgjorde ärkebiskopen ofta centrum i landets politiska och ekonomiska liv under tidig och högmedeltid (Gardelin et al 1997 s 11).

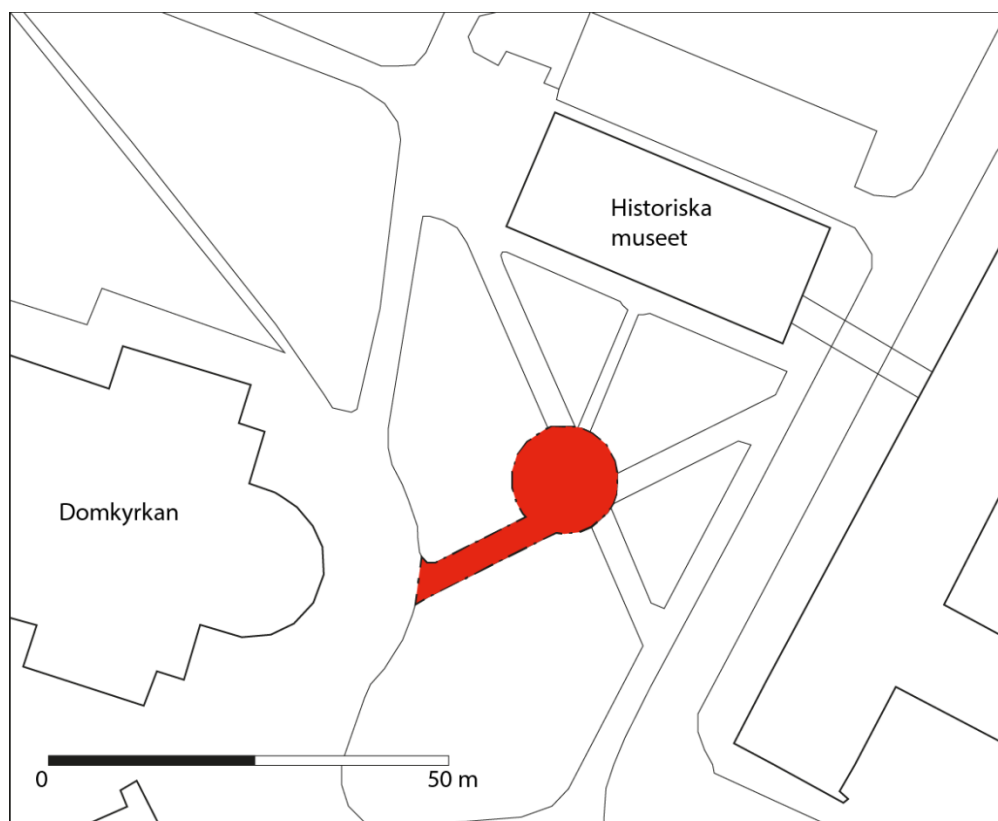
Under medeltiden hade kv Historiska museet en annan västbegränsning. Precis framför museets västgavel påträffades år 1979 en grundmur till ett tegelhus med huggen sandstenssockel, lisener och tegelgolv. Det kunde dateras till 1100 - 1200-talet, och utgjorde förmodligen någon form av hörnbyggnad till den mur som omgärdade ärkebiskopens residens i Lundagård. Kungen konfiskerade Lundagård efter reformationen år 1536, och den kungliga superintendenten fick slå sig ner i ett gammalt stenhus i kvarteret Historiska museet, vilket tidigare tjänstgjort som kanikresidens. Resterande delar av Lundagård övergick i den danska kronans ägo. Omkring år 1600 kompletterade man biskopens bostad med ett tvåvånings korsvirkeshus, ekonomibyggnader, medan den norra delen av tomten var utlagd till en stor fruktträdgård med en damm (Bevaringskommittén 1983 s 66). År 1690 var husen svårt förfallna och man genomförde då en reparation. Redan år 1717 behövde huset dock återigen stötts upp med bjälkar för att inte falla. År 1724 revs den gamla korsvirkeshuset och ersattes av en ny i två våningar längre norrut. Dock var huset undermåligt redan från början och var ofta i fallfärdigt skick. Från år 1780 finns en beskrivning av hur rötan härjar fritt i korsvirket och mögelsvamparna sköt ut som blommor från väggarna. Istället flyttade biskopen år 1830 till en bostad på Bredgatan, och år 1831 revs stallet, höns- och svinhuset på den gamla biskopsgården. Mellan åren 1832-35 var ett kolerasjukhus inrättat i byggnaden, som revs år 1840 (Bevaringskommittén 1983 s 66).

Tidigare arkeologiska iakttagelser

Strax öster om Domkyrkan, ungefärligen på platsen för föreliggande undersökning, genomfördes år 1963 en arkeologisk undersökning i samband med avloppsgrävningar och en förlängning av Sandgatan som fick en sträckning över Krafts Torg. Vid undersökningen framkom flertalet murar, vilka var ytligt belägna under grässvål och matjord (Gardelin 2007). År 2009 genomfördes en arkeologisk schaktningsövervakning i samband med omläggning av gångar söder om Historiska museet vid Lunds Universitet, i området för aktuell undersökning. Inga intakta kulturlager påträffades (Bolander 2009).

Genomförande och resultat

Med anledning av att Lunds domkyrka lade om markbeläggning på gångstråk på Krafts torg, genomfördes en schaktningsövervakning. Den gamla markbeläggningen togs bort tillsammans med äldre bärlager. En yta av ca 30,00 m² avtäcktes, men inga intakta kulturlager berördes. I området finns kända, grunt belägna murar, från områdets medeltida historia, men dessa berördes ej.

Figur 2. Den för ingrepp aktuella ytan markerad med rött.

Figur 3. Den södra delen av det i beslutet ingående området. Fotografi från nordväst.

Figur 4. Den centrala delen av det i beslutet ingående området. Fotografi från sydväst.

Figur 5. Den norra delen av det i beslutet ingående området. Fotografi från väster.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens beslut, dnr	431-17747-2015	Fornlämning nr/art	RAÄ 73:1
Socken/stad	Lund	Kulturens projektnummer	61000-403
Landskap	Skåne	Län	Skåne
Kommun	Lund	Trakt/kvarter/fastighet	Kv Domkyrkan 2 – Krafts torg
Typ av exploatering	Markplanering		
Uppdragsgivare	Lunds domkyrka		
Typ av undersökning	Arkeologisk schaktningsövervakning		
Ansvarig institution	Kulturen		
Fältarbetsledare	Gertie Ericsson		
Övrig personal	-		
Fältarbetstid	2015-08-10 – 2016-08-10		
Fälttid			
Arkeolog	2 h		
Maskin	-		
Undersökningens omfattning			
Yta	Ca 30 m ²		
Kubik	Ca 6 m ³		
Schaktmeter	-		
Kostnad för arkeologi			
Fältarbete	2 x 750= 1 500 SEK		
Rapport	4 x 750= 3 000 SEK		
Analyser	-		
Övrigt	-		
Summa:	4 500 SEK		
Kostnad övrigt			
Maskiner	-		
Bodar	-		
Övrigt	-		
Summa	-		
Summa, faktisk	4 500 SEK		
Summa, beslutad	Enligt löpande kostnad		
Fyndmaterial (förvaring m.m.)	Inga fynd tillvaratogs		
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen		
Ritningar, dokumentation	1 A3: 1 planritning skala 1:100		
Foto	11 digitala fotografier		
Analyser	-		
Övriga upplysningar	-		

Referenser

Andrén, A., Carelli, P. & Nilsson, T. 1995. Lundagård före Hårleman. Arkeologisk utredning inför trädförnyelseprojektet i Lundagård. *Arkeologiska rapporter från Lund, nr 9*. Kulturen, Lund.

Bevaringskommittén. 1983. *Lunds stadskärna. Bevaringsprogram. Krafts rote*. Lund.

Bolander, A. 2009. Kv Domkyrkan 2, Lund. Arkeologisk förundersökning 2009. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 353*. Kulturen, Lund.

Gardelin, G. 2007. Krafts torg, Lund. Arkeologisk förundersökning 1963. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund, nr 268*. Kulturen, Lund.

Gardelin, G., Goksör, S. Johansson Hervén, C. & Larsson, S. 1997 Askallén, Lundagård. Arkeologisk förundersökning 1996. *Arkeologiska rapporter från Lund, nr 19*. Lund.

Arkeologiska arkivrapporter från Lund har övergått i serien Kulturmiljörapporter fr.o.m. 2013.
I serien Kulturmiljörapporter har utgivits:

- 2017:25 Kv Paradis 56, Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Geoteknisk undersökning 2017. Aja Guldåker.
- 2017:26 Kv Kulturen 4-8, Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Geoteknisk undersökning 2017. Aja Guldåker.
- 2017:27 Hallaröds kyrka, Hallaröd socken, Höörs kommun, Skåne. Rapport 2017. Carita Melchert.
- 2017:28 Hallaröds kyrka, Hallaröd socken, Höörs kommun, Skåne. Rapport 2017. Carita Melchert.
- 2017:29 Sandby 67:1, Fornlämning 93, Södra Sandby socken, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning. Aja Guldåker.
- 2017:30 Kv Paradis 45, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2017. Gertie Ericsson.
- 2017:31 Vombs by, fastigheten Vomb mfl, fornlämning Vomb 7:1, Vombs socken, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2015. Gertie Ericsson
- 2017:32 Kv Svartbröder 10, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2017. Aja Guldåker.
- 2017:33 Flyinge kungsgård, Flyinge 22:40, Lunds kommun. Antikvarisk medverkan 2017. Carita Melchert.
- 2017:34 Norra Hultseröd 1:8, Billinge socken, Eslövs kommun. Antikvarisk medverkan 2017. Carita Melchert.
- 2017:35 Ramlösa Brunn. Ramlösa 2:6, Ramlösa 2:1 m fl., Helsingborgs kommun. Kunskapsunderlag. 2017. Henrik Borg, Christer Göransson, Daniel Melchert.
- 2017:36 Bangatan och Clemenstorget i Lund. Innerstaden 2:1, 3:1, 3:16 och 3:17, Lunds kommun. Översiktlig arkeologisk förundersökning 2017. Jan Kockum.
- 2017:37 Innerstaden 2:1, Lilla Råby bytomt, fornlämning nr 175, Lunds stad och kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2013. Nicklas Kronroth.
- 2017:38 Kv. Stådet 10, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2017. Krister Käm Tayanin
- 2017:39 Innerstaden 3:32, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2015. Johan Wallin.
- 2017:40 Fjärrvärmeledning mellan Lund och Dalby, fastighet Dalby S:4 mfl. Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2017. Jan Kockum.
- 2017:41 Kv Apotekaren 11, Lund, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologiska förundersökningar 2014 och 2015. Gertie Ericsson och Johan Wallin.
- 2017:42 Kv Trädgården 8, Lund, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2014. Ivan Balic.

2018

- 2018:1 Kv. Klockaren 19, Dalby. Fornlämning 40:1, Dalby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2017. Mattias Karlsson.
- 2018:2 Falsterbo 2:25 – Kyrkogatan, Falsterbo. Fornlämning 15, Falsterbo socken, Vellinge kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016. Ivan Balic.
- 2018:3 Fjärrvärme mm i Lunds kommun, Skåne. Arkeologiska förundersökningar 2012-2013. Aja Guldåker.
- 2018:4 Hunehals borg, Hanhals 4:31, fornlämning Hanhals 71:1, Hanhals socken, Kungsbacka kommun, Halland. Forskningsundersökning 2016.
- 2018:5 Kv Toppen 14, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2017. Aja Guldåker.
- 2018:6 Kv Gråbröder 16, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2015. Ivan Balic.
- 2018:7 Coyetgården och Stinsbostaden i Åkarp, Staffanstoprs och Burlövs kommuner, byggnadsdokumentation 2017-2018. Henrik Borg och Carita Melchert
- 2018:8 Kv Domkyrkan 2 – Krafts torg, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2015-2016. Gertie Ericsson.